

Stockholms djurförsöksetiska nämnd

Stockholms tingsrätt

Box 8307

104 20 Stockholm

Remissyttrande

2025-03-03

Ert dnr LI2023/0186

Till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Angående antalet regionala djurförsöksetiska nämnder

Inledning

Stockholms djurförsöksetiska nämnd har diskuterat remissen på sina båda avdelningar. Nämnden har därvid bemyndigat undertecknad ordförande i nämnden att i samråd med nämndens vice ordförande avge yttrandet.

En bidragande orsak till att det resultatområde vari Jordbruksverkets försöksdjursverksamhet ingår uppvisade underskott åren 2013–2015 torde ha varit att Jordbruksverket tolkade övergångsbestämmelserna till de ändringar i djurskyddsförordningen (1988:539) som hade trätt i kraft den 1 januari 2013 felaktigt när det gällde ändringsansökningar ingivna efter den 31 december 2012 avseende sådana ursprungliga ansökningar som hade getts in före den 1 januari 2013. Detta ledde till att Jordbruksverket under denna period i onödan gick miste om ansökningsavgifter i en storleksordning som vid en försiktigt gjord bedömning då kunde uppskattas till en miljon kr per år. När Göteborgs djurförsöksetiska nämnd år 2015 återgick till att vara en icke avdelningsindeldad nämnd var den information som förevarande nämnd erhöll av Jordbruksverket att antalet ansökningar fortfarande motiverade två avdelningar i Göteborg men att det inte fanns tillräckligt med personer tillgängliga för att besätta två avdelningar. Anledningen till att Stockholms södra djurförsöksetiska nämnd lades ned var att antalet ansökningar inom den nämndens verksamhetsområde hade minskat kraftigt med anledning av Astra Senecas nedläggning av verksamheten i Södertälje. Jordbruksverket valde då mellan att föra över Stockholms södras verksamhet till förevarande nämnd, och i så fall där inrätta en tredje avdelning, eller att föra över verksamheten till Linköpings djurförsöksetiska nämnd. Jordbruksverket valde som bekant det senare alternativet som torde ha varit det mest kostnadseffektiva.

Jordbruksverkets förslag

Om det bortses från kostnadsaspekterna är nuvarande ordning med sex nämnder att föredra. Givet utgångspunkterna för remissen har nämnden förståelse för behovet av att minska antalet nämnder.

Förslaget enligt den 21 mars 2024 daterade skrivelsen innebär att Jordbruksverket kan besluta att det ska finnas endast *en* nämnd. Det torde säga sig självt att det inte är möjligt att med nuvarande ordning, där ledamöterna utför arbetet på sin fritid eller vid sidan av sina ordinarie arbeten, genomföra den djuretiska prövningen med endast en nämnd för hela riket. Skulle det anses att antalet nämnder ska minskas till endast en bör i stället inrättas en särskild myndighet med anställd personal som t.ex. bereder och föredrar ärendena och där kunskaper inom miljöområdet, en saklig kompetens som nämnderna inte besitter, kan tillföras prövningen (jfr 7 kap. 13 § första stycket *in fine* L 150). Detta torde emellertid inte ligga inom ramen för förslaget och leder knappast till att kostnaderna för den etiska prövningen minskar.

Enligt nämndens mening bör det minsta antal nämnder som Jordbruksverket ges möjlighet att besluta om inte understiga tre.

Det är inte närmare bekant för nämnden hur arbetsbördan är i de andra regionala nämnderna. Emellertid kan befaras att arbetsbördan för nämnderna skulle bli alltför betungande om nämnderna är alltför få till antalet. Härvidlag är de ansökningar som är omfattande ett särskilt problem. Önskvärt är att avgifterna kunde sättas så att de motverkar stora ansökningar, t.ex. genom att antalet djur som en ansökan omfattar beaktas vid bestämmandet av avgiften. Det kan för nämndens del konstateras att det tämligen nyligen införda systemet med differentierade avgifter med avseende på den tid som ett etiskt godkännande ska gälla, vilket system nämnden ställer sig positiv till, har utnyttjats i mycket liten utsträckning av sökandena. Ett annat sätt att motverka en alltför stor arbetsbörda kan vara att utöka antalet ledamöter i nämnderna – vilket särskilt gäller sakkunniga med hänsyn till det omfattande beredningsarbetet – vilket dock lär förta en del av den kostnadsbesparande effekten; ökas antalet sakkunniga bör även för bibehållandet av balansen mellan de olika ledamotskategorierna i nämnderna även antalet lekmän öka.

Vid en ökad arbetsbörda kan det befaras att svårigheter uppkommer vid rekryteringen av ledamöter. Det kan finnas en risk att yrkesverksamma avböjer ledamotskap och att det till en stor del blir pensionärer som ingår i nämnderna, vilket kan borga för erfarenhet men också, särskilt när det gäller sakkunniga, en bristande kontakt med aktuell forskning och försöksdjursverksamhet, däribland vad som gäller för djurvälfaerden.

Risken för jäv torde öka om det totala antalet nämndledamöter i riket minskar. Likaså kan det antas att ledamöternas representativitet kommer att minska.

En fördel med ett lägre antal nämnder än som finns idag kan vara att möjligheterna till en harmonisering av praxis ökar. Emellertid finns också en risk att en felaktig praxis cementeras, varför harmoniseringen bör ske på ett annat sätt än genom minskning av antalet nämnder, t.ex. genom att en praxisbank inrättas och att kommenterande praxissamlingar ges ut återkommande avseende Centrala djurförsöksetiska nämndens verksamhet.

En nackdel med ett minskat antal nämnder är att nämndledamöters kunskaper om de lokala förhållandena minskar. Sådana kunskaper kan vara bra att ha vid såväl beredningsarbetet som arbetet vid nämndsammanträdena.

På de skäl som berörs i förslaget anser nämnden inte att en allmän specialisering för de olika nämnderna bör införas.

Nämnden har ingen erinran mot det som anförs i förslaget angående det förändrade säkerhetsläget.

Särskilt om Stockholms djurförsöksetiska nämnd

Nämnden, som då benämndes Stockholms norra djurförsöksetiska nämnd, blev avdelningsindeldad år 2005 med två avdelningar. Situationen hade före avdelningsindelningen varit bl.a. den att sammanträdena kunde ta upp emot en heldag i anspråk.

Vardera avdelningen sammanträder i princip varje månad med vissa undantag främst sommartid vilka kan variera från år till år. Numera tar sammanträdena bara någon eller några timmar, men detta avspeglar inte arbetet i nämnden på ett korrekt sätt. Antalet ansökningar är i jämförelse med hur det var tidigare färre men är ofta både omfattande och komplicerade; inom nämndens verksamhetsområde bedrivs framför allt vid Karolinska institutet en avancerad och omfattande forskning. Detta innebär ett mycket tungt lass att dra för beredningsgrupperna. Även inläsningen inför sammanträdena kräver mycket arbete. Det goda och noggranna beredningsarbetet leder till effektiva sammanträden, vilken effekt förstärks av att sammanträdena nästan alltid genomförs med digitala hjälpmedel.

Det bör beaktas att det i Stockholm bedrivs inte bara omfattande utan också mycket viktig forskning, vilken får antas ha stor betydelse även för Sverige som forskningsnation. Det torde därför vara av stor betydelse för forskningen att Stockholm har en väl fungerande djuretisk prövning, såväl i sak som när det kommer till effektivitet och rättssäkerhet. Eftersom ansökningarna till Stockholmsnämnden är klart större till antalet och i många fall mer komplexa i jämförelse med ansökningar som handläggs av

andra nämnder i landet, kan det framstå som märkligt om nämnden skulle vara organiserad på samma sätt och ha samma beredningsorganisation som övriga nämnder.

Om avdelningsindelningen för nämnden inte består är det enligt nämndens bedömning inte möjligt att utföra arbetet i nämnden på ett tillfredsställande och godtagbart sätt. En redan tung arbetsbörda skulle riskera att bli alltför stor och riskera att försvåra rekryteringen av ledamöter och kunna leda till att ledamöter begär sitt entledigande. Däremot förekommer det vissa månader där antalet ansökningar ingivna till nämnden är så pass litet att endast en av avdelningarna håller sammanträde, vilket således sker för att spara medel. I syfte att underlätta för denna ordning och smidigt kunna lämna över ansökningar från den ena avdelningen till den andra sammanträder båda avdelningarna numera i samma vecka i månaden (sista veckan i månaden, avdelning 1 på torsdagen och avdelning 2 på tisdagen). Vidare torde det nu sagda innebära att det finns ett visst utrymme för nämnden att handlägga ytterligare ansökningar, t.ex. sådana ansökningar som tidigare handlades av Stockholms södra djurförsöksetiska nämnd, men en förutsättning för det är att avdelningsindelningen behålls.

Det kan nämnas att det sällan förekommer jävssituationer i nämnden.

Sammanfattningsvis

Nämnden, som har förståelse för Jordbruksverkets behov av flexibilitet, instämmer i förslaget på så sätt, att nämnden anser att Jordbruksverket bör ges möjlighet att besluta att antalet regionala djurförsöksetiska nämnder uppgår till minst tre.

På nämndens vägnar

Thomas Arvefors

Jonas Härkönen